

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Освітня програма	25889 Економіка
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	051 Економіка

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

01.06.2023 р.

Справа № 0869/АС-23

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" у складі:

Шаульська Лариса Володимирівна – головуючий,

Величко Олександр Петрович,

Чоста Костянтин Сергійович,

Фісун Олександр Анатолійович,

Фалько Наталя Миколаївна,

Оксамитна Світлана Миколаївна,

Ларіонов Станіслав Олександрович,

Кривенко Ірина Степанівна,

Ігнатюк Анжела Іванівна,

Жарова Любов Валеріївна,

Євтушенко Ірина Володимирівна,

Горошко Олена Ігорівна,

за участі запрошених осіб:

Благун Іван Семенович – гарант ОП,

Миколенко Олена Петрівна – керівник експертної групи,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	25889
Назва ОП	Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про умовну (відкладену) акредитацію.

За – 12, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Низький рівень унікальності освітньої програми та її мети. ОП обмежується компетентностями та програмними результатами навчання, які визначені у Стандарті вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. Зважаючи на це, особливості (унікальність) цієї програми не відображаються компетентностями та ПРН. Стейкхолдери не залучаються до проектування програмних результатів навчання ОНП. Серед компетентностей та ПРН ОНП «Економіка» не окреслено регіональні аспекти програми.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

не застосовується

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

не застосовується

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

не застосовується

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування GER

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

не застосовується

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

У силабусах освітніх компонентів (ОК5 і ОК10), які забезпечують досягнення ПРН відповідно до с. 15 ОНП 2022 р, відсутні теми, які чітко орієнтовані на часткове формування РНО5, зокрема у частині забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності.

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

не застосовується

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

не застосовується

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

не застосовується

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

не застосовується

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

не застосовується

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

не застосовується

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (GER)

Рівень В

Обґрунтування GER

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

не застосовується

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Згідно рекомендацій НА, під час визначення особливостей прийому на ОП доктора філософії, ЗВО має більше можливостей для визначення вимог під час вступу, а отже – несе більшу відповідальність за визначення форми і змісту вступних випробувань. Найкращою практикою для вступу на освітньо-наукову програму третього рівня є подання вступником опису своїх наукових намірів у формі дослідницької пропозиції, яка оцінюється ЗВО на предмет можливості ОП надати належне наукове керівництво (консультативну підтримку) запропонованій дослідницькій діяльності аспіранта після вступу (<https://bit.ly/42unMaY>). Інформації про те, що це має місце на ОНП немає ані у Правилах прийому (п. 6.1 - <https://bit.ly/3IegBMv>), ані у Відомостях СО, ані у Звіті ЕГ. Наведені у відповіді ЗВО документи при вступі (список опублікованих наукових праць і винаходів та їх копії; рекомендації або направлення) надаються лише за наявності і не є обов'язковими (<https://admission.pnu.edu.ua/perelik-dokumentiv-dlia-vstupu/>). Особистий листок обліку кадрів з автобіографією не містять вимог щодо опису дослідницької пропозиції. А, отже, вступники можуть бути зараховані на програму без будь-якого представлення та аналізу якості такої дослідницької пропозиції. За свідченням гаранта на засіданні ГЕР, умови вступу на ОНП «Економіка» є доволі простими. При цьому, у межах автономії, ЗВО має значні важелі для організації і проведення ретельного якісного селективного відбору вступників на ОНП «Економіка», на протипагу стовідсотковому зарахуванню усіх абітурієнтів. Акредитаційна експертиза тут враховує не лише наявні права на ліцензійний обсяг, а й рівень спроможності до якісної підготовки на засадах академічної та соціальної відповідальності.

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Незважаючи на вимоги до здобувачів на 8-му рівні НРК щодо розвитку умінь критичного аналізу, оцінки і синтезу нових ідей (<http://surl.li/grhw>), при викладанні навчальних дисциплін ОНП лише подекуди використовуються форми та методи навчання, які орієнтовані на колегіальне оцінювання і самооцінювання результатів навчання аспірантів.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

не застосовується

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

не застосовується

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

не застосовується

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

не застосовується

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

не застосовується

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

не застосовується

5.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

В університеті поки відсутні внутрішні процедури виявлення та розгляду фактів порушення академічної доброчесності щодо осіб, яким ЗВО присуджено ступінь вищої освіти та присвоєно відповідну кваліфікацію, за рішенням вченої ради університету або вчених рад структурних підрозділів ЗВО або на підставі повідомлення про факт порушення академічної доброчесності з урахуванням положень п. 46 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Yl4svb>) та Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (пп. 7-8 Постанови КМУ № 897 від 26.08.2021 - <https://bit.ly/32rqO73>). Зокрема: [Порядок встановлення фактів порушення академічної доброчесності та скасування рішення разової ради визначається вченою радою закладу з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», спеціальних законів та нормативних актів. А порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності затверджується вченою радою закладу вищої освіти. Він має містити: процедуру утворення та роботи органу, який проводить перевірку заяв (повідомлень) щодо фактів порушення академічної доброчесності; процедуру та строки вивчення та експертизи кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, заяв (повідомлень) щодо фактів порушення академічної доброчесності, а також порядок підготовки та вимоги до експертного висновку; кваліфікаційні вимоги до експертів; процедуру прийняття рішення про скасування рішення та найменування органу, уповноваженого приймати таке рішення; підстави для проведення перевірки, строки, підстави та порядок оскарження результатів перевірки; процедуру реалізації особою, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, прав, передбачених частиною восьмою статті 42 Закону України «Про освіту»].

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

6.2 Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми

не застосовується

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

не застосовується

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

не застосовується

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

не застосовується

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

не застосовується

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

ГЕР інноваційні \ взірцеві практики не виявлено.

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

не застосовується

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

не застосовується

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

У Відомостях СО зазначено про відсутність повідомлень щодо конфліктних ситуацій у частині потенційного чи реального конфлікту інтересів, зокрема й при оцінюванні здобувачів (<https://bit.ly/3zMCWMB> , <https://bit.ly/3ms6XOu> , <https://bit.ly/41bkMjk>).

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень Е

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

не застосовується

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

не застосовується

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

не застосовується

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

Контроль за дотриманням внутрішніх процедур забезпечення якості є недостатнім, зокрема у контексті своєчасності імплементації змін щодо відповідальності за академічну недобросовісність, зумовлених окремими нормативними актами (п. 46 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Y14svb>) та Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (пп. 7-8 Постанови КМУ № 897 від 26.08.2021 - <https://bit.ly/32pq073>)). Наведені у відповіді ЗВО положення не містять чітких внутрішніх процедур, які університет зобов'язаний був розробити за відповідними пунктами вище згаданих нормативних актів (п. 46 та пп. 7-8). А у новому Положенні про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ПНУ ім. В. Стефаника (Протокол від 31 травня 2022 р. № 05) взагалі не передбачено такий вид відповідальності як скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (<http://surl.li/dhrfb>). При цьому надане у відповіді ЗВО посилання на Положення про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради у ПНУ ім. В. Стефаника (наказ № 149 від 31 березня 2022 р.) не є активним і цей документ наразі (на 01.06.2023) відсутній серед інших положень на сайті ЗВО (<https://pnu.edu.ua/dokumenty/>). Не згадувався він і у Відомостях СО серед документів ЗВО, які містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності.

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

ГЕР не погоджується з тезою експертної групи про те, що «... країну захищають захисники і захисниці, і до акредитації це не має відношення». Бо все ж таки, у контексті соціальної відповідальності, дуже важливо не ігнорувати той факт, що ця акредитація відбувається не в мирний час, а саме відповідно до Постанови КМУ від 16 березня 2022 р. № 295 «Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти, в умовах воєнного стану». У 2022 р. на ОНП «Економіка» зараховано 50 аспірантів (з них 48 за денною формою навчання). Це майже у 50 разів більше, ніж у попередні довоєнні роки. При цьому у 2022 р. відбулося шість хвиль зарахування аспірантів на ОНП «Економіка» зі значним гендерним дисбалансом (<https://bit.ly/3pGbFtq>). За даними ЄДЕБО чинний контингент за рівнями бакалавра, магістра та доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» тепер є фактично однаковим і становить відповідно 66, 59 та 60 здобувачів (<https://bit.ly/3IglNzn>). Акредитаційна експертиза тут враховує не лише наявні права на ліцензійний обсяг, а й рівень спроможності до якісної підготовки на засадах академічної та соціальної відповідальності. Незважаючи на рекомендації НА про те, що під час визначення особливостей прийому на ОП доктора філософії, ЗВО має більше можливостей для визначення вимог під час вступу, а отже – несе більшу відповідальність за визначення форми і змісту вступних випробувань (с. 26 - <https://bit.ly/42unMaY>), умови вступу на ОНП «Економіка» не передбачають обов'язкового аналізу та врахування: 1) якості дослідницької пропозиції вступника; 2) можливостей програми надати висококваліфіковане наукове керівництво (консультативну підтримку) та фахове рецензування дисертаційної роботи за напрямом дослідницької пропозиції.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

Будь-які процедури і політики забезпечення якості будуть позбавлені змісту, якщо вони не сприймаються як корисні (с. 26 - <https://bit.ly/41mUHgI>). Наразі на ОНП сформована культура якості, яка орієнтована лише на економічну доцільність (с. 9 - <https://bit.ly/3AZGb3Y>). До того ж на засіданні ГЕР гарант повідомив про очікування, що не всі

аспіранти будуть захищати дисертаційну роботу в університеті. Проте згідно з рекомендаціями НА, вища освіта є чимось більшим за свою зовнішню форму «надання освітніх послуг» і «ведення господарської діяльності». Вона не обмежується відносинами між здобувачем та закладом, а має суспільне значення та цінність (с. 6 - <https://bit.ly/41mUNgI>). Суспільна місія ЗВО наразі реалізується в умовах триваючої широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, забезпечення оборони держави, підтримання боєздатності Збройних Сил України (<https://bit.ly/3HNOEw7>). Культура масового навчання на цій ОНП, з відносно низькими бар'єрами для вступу (що підтверджено гарантом на засіданні ГЕР), не сприяє селективному відбору та якісній підготовці багатьох докторів філософії. А сьогодні це також не є корисним і у контексті сприяння виконанню оборонних завдань держави та обґрунтованості отримання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації (ст. 23 - <https://bit.ly/3MdAXru>). ГЕР погоджується із ЗВО у тому, що присутність культури якості має бути радше відчутною, аніж описуваною у термінах об'єктивно спостережуваних фактів. І також бере до уваги рекомендації НА про те, що джерелами інформації для цього можуть бути: документи, безпосередні свідчення осіб, а також інформація, здобута з відкритих джерел (наприклад, веб-сайту ЗВО) – (<https://bit.ly/3AZGb3Y>). І всі зазначені у висновку ГЕР факти за своєю сукупністю формують уявлення про особливості сформованої культури якості на цій ОП. При цьому ГЕР не аналізує мотиви вступу до аспірантури, а лише спроможність ЗВО задовольнити освітньо-наукові інтереси зарахованих на навчання аспірантів та можливість їх повноцінної підготовки до дослідницької діяльності за спеціальністю. Відсутність такої спроможності щодо численних аспірантів 2022 р. набору позначається на набутті компетентностей здобувачами освіти та унеможливорює або суттєво ускладнює отримання багатьма аспірантами якісних освітньо-наукових послуг (передусім у частині якісного наукового керівництва, фахового рецензування дисертаційних робіт та атестації у разових спецрадах). Ба більше, на засіданні ГЕР гарантом повідомлено про скептичне ставлення до важливості впровадження Зальцбурзьких принципів на ОНП «Економіка». Ці та інші обставини стримують від доцільності акредитації цієї ОНП на 5 років.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін

не застосовується

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

не застосовується

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень Е

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

У 2022 р. на ОНП «Економіка» зараховано 50 аспірантів (з них 48 за денною формою навчання). У рік їхнього випуску ЗВО не буде спроможний створити 50 разових спеціалізованих вчених рад через низку нормативних та наявних ресурсних обмежень ОНП: 1) одна особа протягом календарного року може брати участь як член разової ради не більш як у восьми захистах дисертацій (п. 16 - <https://bit.ly/3Yl4svb>); 2) особа не може входити до складу разової ради

у разі, коли вона є співавтором наукових публікацій здобувача та має реальний чи потенційний конфлікт інтересів щодо здобувача (п. 16 - <https://bit.ly/3Yl4svb>); 3) голова разової спеціалізованої вченої ради є особою, яка за основним місцем роботи працює НПП закладу, в якому утворена рада, має науковий ступінь доктора наук та є компетентним вченим за тематикою дослідження здобувача ступеня доктора філософії (п. 2 - <https://bit.ly/3Yl4svb>); 4) офіційні опоненти не можуть працювати в одному і тому ж закладі, мати спільні публікації за останні п'ять років з головою, рецензентами та науковим керівником (<https://bit.ly/3MTBfC>); 5) тематика та об'єкти досліджень здобувачів є доволі різноспрямованими у предметній області економіки (<https://bit.ly/41cT990>). До того ж згідно з рекомендаціями НА (<https://bit.ly/3AZGb3Y>), у контексті оцінювання критичної маси дослідників, ЗВО не пройшов наукову атестацію МОН України за напрямом «Суспільні науки» (<https://bit.ly/3nyGv6w>). Беручи до уваги відповідь ЗВО, також важливо підкреслити, що лише наявність д.е.н., професорів, які мають досвід керівництва, консультування, рецензування, опонування, участі в атестаційних колегіях МОН, спеціалізованих вчених радах тощо, не є достатньою ознакою та доказом компетентності вченого-члена разової ради, зокрема, і відповідно до п. 14 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої світи, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Yl4svb>). А відповідно до Зальцбургських принципів, підготовка здобувача ступеня доктора філософії не може бути якісною в умовах відсутності критичної маси дослідників, які спільно працюють над однією науковою проблематикою. Така ситуація не відповідає науковим інтересам аспірантів і не забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької діяльності за спеціальністю. Відсутність такої спроможності щодо численних аспірантів 2022 р. набору позначиться на набутті компетентностей здобувачами освіти та унеможливить або суттєво ускладнить отримання багатьма аспірантами якісних освітньо-наукових послуг (зокрема, у частині фахового рецензування дисертаційних робіт та атестації у разових спецрадах). Апелювання ЗВО до того, що деякі аспіранти гіпотетично можуть скористатися правом п. 5 чи п. 12 цього Порядку не є відповідальною політикою, бо рівність прав не в тому, що ними всі користуються, а лише в тому, що вони всім надані.

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямку досліджень наукових керівників

ГЕР не погоджується з експертною групою. Відповідно до наведених дослідницьких праць у Відомостях СО (<https://bit.ly/41cT990>) наукова діяльність 15-ти аспірантів не відповідає напрямку досліджень наукових керівників. Так, наприклад, науковий керівник аспіранта Гвоздика Р.М. не має досліджень з питань регулювання бізнес-процесів фармацевтичних підприємств (предмет\об'єкт у темі аспіранта), Михайлюка М.Я. – виробничо-господарської діяльності фармацевтичних підприємств, Кубарича Т.В. – управління в закладах харчування, Коровайчука Л.Т. – економіки будівельних підприємств, Струка А.Б. – економіки газотранспортних підприємств, Луцака М.І. – кооперації підприємств аграрного сектору економіки, Арбайтера О.М. – експортної діяльності, Маслова В.П. – проєктів у сфері інформаційних технологій, Егорової О.І. – економіки енергоефективних технологій, Ходана М.А. – міських бюджетів та муніципальних фінансів, Леськів В.В. – маркетингу освіти, Поніполяка І.Ю. – регіональних економічних систем, Коляди А.С. – зеленої економіки, Івасюка В.В. – управління охороною здоров'я. А у наукового керівника аспіранта Крупа С.І. наявні праці з аналізу і прогнозування розвитку підприємства лише за 2009-2010 рр. До того ж відповідно до п. 24 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування), як правило, не більше п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук (<https://bit.ly/3VCbgEe>). Проте, згідно Відомостей СО, у багатьох наукових керівників спостерігається перевищення, яке не сприяє забезпеченню вузько орієнтованого кваліфікованого наукового керівництва та задоволення освітніх потреб здобувачів. Зокрема: Благун І.С. (6), Дмитришин Л.І. (7), Баланюк І.Ф. (6), Сас Л.С. (6) - (<https://bit.ly/41cT990>). Бо це лише керівництво дисертаційними роботами здобувачів ступеня PhD, без урахування здобувачів ступеня доктора чи кандидата наук (з початком підготовки до 2016 р.). При цьому освітня складова ОНП «Економіка» відповідає предметній області спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Однак наукова складова відповідає їй лише частково. Це зумовлено тим, що напрями досліджень деяких аспірантів, здебільшого пов'язані із предметною областю спеціальностей галузі 07 «Управління та адміністрування», 28 «Публічне управління та адміністрування» та 29 «Міжнародні відносини».

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

До оголошення нового набору здобувачів у 2023 р.: 1) підвищити рівень унікальності освітньо-наукової програми і, зокрема, її мети; 2) додати регіональний контекст освітньої програми у окремих її складових (мета, компетентності та/або ПРН тощо). Постійно популяризувати серед стейкхолдерів можливість їх залучення до проектування компетентностей та/або програмних результатів навчання ОНП «Економіка».

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

До початку вивчення освітніх компонентів (ОК5 та/або ОК10) визначити теми, які чітко орієнтовані на часткове формування РНО5, зокрема у частині забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

З 2023 р. для вступу на освітньо-наукову програму третього рівня запровадити практику подання вступником опису своїх наукових намірів у формі дослідницької пропозиції, яка оцінюється ЗВО на предмет можливості ОНП надати належне наукове керівництво (консультативну підтримку) запропонованій дослідницькій діяльності аспіранта після вступу, а також фахове рецензування дисертаційної роботи за напрямом дослідницької пропозиції.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Зважаючи на особливості підготовки здобувачів на третьому рівні вищої освіти (8-й рівень НРК), протягом 2023-2024 н.р. підвищити рівень використання форм та методів навчання, які орієнтовані на колегіальне оцінювання (peer-assessment) результатів навчання (критичний аналіз індивідуальних письмових завдань та усної презентації колег, перехресне рецензування робіт, груповий аналіз пітчінгу ідей, опонування колегам та ін.).

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

До завершення 2023 р. розробити внутрішні процедури виявлення та розгляду фактів порушення академічної доброчесності щодо осіб, яким ЗВО присуджено ступінь вищої освіти та присвоєно відповідну кваліфікацію, за рішенням вченої ради університету або вчених рад структурних підрозділів ЗВО або на підставі повідомлення про факт порушення академічної доброчесності.

Критерій 6. Людські ресурси

При оголошенні конкурсу на заміщення вакантних посад доцільно поширити практику оприлюднення цілеорієнтованих конкурсних вимог до науково-педагогічних працівників у контексті викладання основних освітніх компонентів та тематики наукових досліджень.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Постійно уникати (вчасно повідомляти керівнику про наявність) потенційного чи реального конфлікту інтересів, зокрема й при оцінюванні здобувачів. Продовжити роботу над адаптацією матеріально-технічної бази для осіб з особливими освітніми потребами.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

До завершення 2023 р. забезпечити імплементацію у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ЗВО положень п. 46 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022 - <https://bit.ly/3Yl4svb>) та Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації (пп. 7-8 Постанови КМУ № 897 від 26.08.2021 - <https://bit.ly/32pqO73>). Врахувати рекомендації НА про те, що подальше існування програми не може бути продиктоване лише економічною доцільністю, а її цілі мають відповідати також суспільній місії ЗВО (с. 9 - <https://bit.ly/42fgN68>), яка наразі реалізується в умовах триваючої широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, забезпечення оборони держави, підтримання боездатності Збройних Сил України (<https://bit.ly/3HNOEw7>). Забезпечувати впровадження Зальцбурзьких принципів у внутрішню культуру якості ОНП «Економіка».

Критерій 9. Прозорість та публічність

Постійно оприлюднювати результати публічного громадського обговорення проекту ОП із зауваженнями та пропозиціями здобувачів, роботодавців та академічної спільноти (з точною інформацією про їх авторів), а також зворотню реакцію проектної групи ОП на кожну таку рекомендацію стейкхолдерів.

Критерій 10. Навчання через дослідження

До завершення 2023 р.: 1) забезпечити умови для кваліфікованого вузько орієнтованого наукового керівництва, а також задоволення освітніх і наукових потреб здобувачів щодо можливості фахової атестації у разових спеціалізованих вчених радах ЗВО із урахуванням наявних нормативних та ресурсних обмежень ОНП; 2) за

необхідності, забезпечити переведення частини здобувачів ОНП до інших ЗВО для навчання на аналогічних освітніх програмах за спеціальністю 051 «Економіка» (<https://bit.ly/42uCD1K>). Підтвердити дослідницький потенціал ОНП через наукову атестацію ЗВО за напрямом «Суспільні науки», що рекомендовано НА як краща практика для верифікації наявності критичної маси дослідників, які спільно працюють над однією науковою проблематикою.

4. Додатки

Відсутні

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

ШАУЛЬСЬКА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА